

КЛЮЧОВА ДУМА

ЛЪЖА

РУДОЛФ ЩАЙНЕР

РУДОЛФ ЩАЙНЕР
КЛЮЧОВА ДУМА ЛЪЖА

chitanka.info

БЕЛЕЖКА

Коментарите от преводача, извън този раздел, са в скоби [], или чрез пояснения в бележка под линия на съответната страница.

„Ключова дума лъжа“ обобщение и редакция от Ханс Щауффер, издателство Рудолф Щайнер, www.steiner Verlag.com

КАК ЛЪЖАТА ДОШЛА ПРИ ЧОВЕКА

ЛЕМУРИЯ: ПОКЪЛВАНЕ НА ЖЕЛАНИЯ И СТРАСТИ, ЛУЦИФЕРИЧНИТЕ ДУХОВЕ

По време на лунната криза^[1] човекът се е развил дотолкова, че е имал своето физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и аз^[2]. Егото си дължал на влиянието на „духовете на формата“, астралното си тяло — на „духовете на движението“, своето етерно тяло — на „духовете на мъдростта“ и физическото си тяло на влиянието на „тхрони“-те^[3] [духове на волята]. Именно духовете на формата — „Ексузиай“ [Exusiai] или „сили“ в християнската езотерика — бяха тези, които направиха възможно зародишът на аз-а да бъде добавен към останалите три членки на посоченото множество.

Ако човекът би успял нормалното си развитие и всичките същества около него биха изпълнявали съответните им задачи, тогава някои същества щяха да действат:

върху физическото му тяло,
други върху етерното му тяло,
трети върху астралното му тяло,
и четвърти отново върху егото му.

Бихме могли да кажем, както трябва да бъде: всеки вид над участъка, към който принадлежи.

Сега обаче има същества, които са изостанали на лунно ниво — луциферичните същества. Ако можеха да въздействат правилно, тогава щяха да бъдат призвани да работят върху Егото [Его ≠ его, съответно и Аз ≠ аз]. Те обаче се бяха научили на Луната да въздействат само върху астралното тяло и това доведе до една важна последица. Ако не бяха тези луциферични духове, тогава човекът щеше да погълне [приеме] своята Азова-система в себе си, и щеше да се развие до последната трета от атлантския период по такъв начин, че щеше да бърка смътното ясновидско съзнание с възприемането на външни обекти. Но така като лъчи на сили, ефектите на луциферичните духове проникнаха в астралното му тяло...

Така, от този момент изливаха луциферичните духове в астралното тяло страсти, пориви, жажда [за алчност, сладострастие и похот], които се присъединяваха към това, което човекът по време на своето развитие приемаше в себе си. По този начин той не можеше да внимава спрямо звездите, но и в същото време запали интерес, ентузиазъм и страст, които не само следваха обожествените пориви на астралното тяло, но развиваха и лични пориви от свободата си.

Луциферичните духове бяха изляли това в астралното му тяло. Но в същото време с това те му бяха дали и нещо друго: възможността за зло, за грях.

Той не би имал това, ако беше воден стъпка по стъпка от възвишените богове. Луциферичните духове направиха човека свободен, насадиха му ентузиазъм, но в същото време му дадоха възможност за нисши желания. При нормален ход на развитие човекът би свързвал така да се каже, естествени усещания с всяко съответстващо нещо. По този начин обаче нещата от сетивния свят можаха да му харесват повече, отколкото би трябвало да му доставят удоволствие. С интереса си той можеше да се вкопчи към неща от света на сетивата. И резултатът беше, че той навлезе в това физическо втвърдяване по-рано, отколкото иначе би се случило.

---

[1] Лунна криза: крайният лемурийски период, през който луната се разделя от земята. Малко от човеко-развитите души са били родени в човешки тела. Повечето са били разпределени в друг вид тела. ↑

[2] лат. его ↑

[3] Тхрони, Трони Троне: същества от първата йерархия, наред с черубим-и и серафим-и. ↑

КИЛИМЪТ НА СЕТИВНИЯ СВЯТ: ВОАЛ НАД ДУХОВНИЯ СВЯТ

В рамките на човешкото развитие имаше това влияние на Луцифер, на когото човекът дължи възможността за грешка и зло, но на когото дължи и своята свобода. Ако не беше дошло това луциферично влияние, което току-що обсъдих пред вас, то щеше да се случи в средата на атлантския период: килимът на сетивния свят щеше да се разпростре пред човека, минералите, растителния, животинския свят — щяха станали сетивно видими; Светът на природните явления, светкавиците и гръмотевиците, облаците и въздуха, небесните явления щяха да станат напълно видими за външното око. Само че зад техните проявления несъмнено щяха да стоят божествено-духовните същества, които трябваше да проникнат в човека. Тъй като влиянието на Луцифер започна преждевременно, тъй като човекът възприел това влияние в астралното си тяло по-рано, поради това от лемурийски до атлантически времена неговото плътско тяло, което също е способно на промени, се е подготвило така, че това физическо тяло от тогава е станало косвен инструмент за килима на сетивно-физическия свят, който всъщност е трябвал да се простира по такъв начин, че духовният свят да стане видим зад него. И така човек не можеше веднага да види сетивно-физическия свят във форма, в която той би му се показал едновременно като духовен [т.е. в духовното му съответствие]. Тогава светът на трите природни царства, които стояха под човека, дойде при човека. Те се приближиха до физическия свят като воал, като дебело одеяло, изразявайки определени обстоятелства над духовния свят. По този начин човекът не можеше да прозре духовния свят; до ден-днешен той по същество все още не може да го направи.

ПОЯВАТА НА АХРИМАН

От средата на Атлантическия период към човека се приближи един напълно различен противник от Луцифер. Който, така да се каже, толкова замъглява човешката възможност за възприятие и осъзнаване, че човекът спира да прилага усилията, да развива поривите да открие тайните на света на сетивата. Ако си представите, че под влиянието на Луцифер сетивният свят бе станал като воал, който скриваше духовния свят, то чрез влиянието на това второ същество физическият свят се е превърнал изцяло в една дебела кора, която изолира духовния свят, така че тук отново само посветените от Атлантида можеха да преминат чрез подготовката си, за да проникнат през този слой на сетивно-физическото.

Тези сили, които атакуваха хората, за да замъглят погледа им от другата страна на божественото съществуване, ни срещат първо в голямото учение, което е било дадено на старо-персийския народ и последователи, от значимия им учител, Заратустра.

Именно Заратустра имаше мисията да даде култура на народ, който, за разлика от древно-индийския народ, не копнееше за духовния свят чрез естественото си разположение.

Но Заратустра имаше мисията да предаде на един народ една култура с поглед за сетивния свят, за завладяване на физическо-сетивния свят чрез културни средства, които могат да бъдат произведени само чрез усилията на външни сетивно-физически човешки същества. Поради това в рамките на древната персийска култура влиянието на Луцифер е било по-слабо от влиянието на тази фигура, която се е приближила до човека от средата на атлантическия период и е накарала голяма част от посветените да пропаднат в черната магия. Защото чрез съблазняването на търсещите, те бяха накарани да злоупотребяват с това, което им бе станало достъпно от духовния свят, за служене на физическо-сетивния свят. Всяко голямо влияние на черните магически сили, което довело до евентуалното

пропадане на Атлантида, води началото си чрез изкушенията от фигура, на която Заратустра трябваше да научи народа си. Фигурата Ахриман, Ангра Майнджу, която противодейства на яркия Бог на светлината в контраст, когото Заратустра провъзгласява за Велика Аура, за Ахура Мацдао.

Трябва да разграничим тези две фигури, Луцифер и Ахриман, една от друга. Защото Луцифер е същество, което се е разклонило от множеството духовно-небесни същества след слънчевата раздяла, докато Ахриман е фигура, която вече се е била отделила преди слънчевата раздяла и обединява съвсем различни сили.

ЛЪЖА И ГРЕШКА СЕ ЗАРАЖДАТ В ЕТЕРНОТО ТЯЛО

Неговото [Човешкото] астрално, етерно и физическо тяло, които иначе биха останали по-духовни, ако не бе повлиял луциферичния дух, той е влошил, и направил по-материален. Чрез това също са дошли и злините в човешкия живот, които с времето са се развили. В хода на дълго време са се развивали.

От Лемурийския период до Мистерията на Голгота, злините са се развивали във физическото, етерното и астралното тяло. В астралното тялото се развил високо-степенен егоизъм, в етерното тяло се развили възможностите за грешка — когато се опитваме да прецени нещо, а както и възможността да лъжем.

ВЛИЯНИЕТО НА ЛУЦИФЕР

Как действа луциферичното влияние? То се включва в астралното тяло, но по този начин засяга и трите сектора на човешкото същество: както върху астралното тяло, така и върху етерното, и физическото тяло. Днес човек може само да намеква за това влияние на Луцифер извън нашето общество. Това, което ще разбирате все повече и повече, е, че влиянието на Луцифер се утвърждава по три начина: в астралното тяло, в етерното тяло и във физическото тяло на човека.

В етерното тяло се поражда това, което става в човешкото същество: съществува като импулс на неистинността, за да се превърне в лъжа. Лъжите и неистината са нещо, което надхвърля вътрешността на човек. В астралното тяло, на чистия вътрешен на човек, аз-а е обзет от луциферичното влияние, и това се проявява по-късно като егоизъм [пристрастяване към себе си и към нагоните си] в човека. Етерното тяло е обзето отвътре със стремежа за неистинност и по този начин определя възможността за лъжата. Във физическото тяло в следствие се предизвикват болест и смърт. Това ще бъде лесно за разбиране за тези, които преминаха последния ми курс. Но тук искам още веднъж да посоча, че всичко, което се случва в човешкото физическо тяло като болест и смърт, е кармично свързано с това, което наричаме луциферично влияние. Ако обобщим всичко това накратко, Луцифер въздейства, в астралното тяло: егоизъм, в етерното тяло: лъжи и неистина, във физическото тяло: болест и смърт.

БОЛЕСТТА И СМЪРТТА КАТО КАРМИЧЕН ЕФЕКТ ОТ ЛУЦИФЕРИЧНОТО ВЛИЯНИЕ

Болезтта и смъртта никога не биха се доближили до хората, ако не се беше случило луциферичното влияние. Това е именно кармичният ефект на луциферичното влияние, че човекът се спуска по-дълбоко във физическото, а това се балансира от друга страна от болест и смърт.

Следователно можем да кажем: Когато луциферичното влияние дойде в човека, физическото, етерното и астралното тяло бяха уловени в болест и смърт, лъжи и неистина, и егоизъм. — Искам да отбележа, че днешната материалистична наука дава същото обяснение за смъртта в животинското и растителното тяло, както и за смъртта при хората. Тези материалистично мислещи хора не могат да разберат, че една външна проява може да изглежда точно като друга и въпреки това може да има напълно различни първопричини.

АХРИМАН НИ ИЗКУШАВА С ЛЪЖИ

От духовно-научни наблюдения знаем, че в астралното и етерното тяло на човека действат специални сили в частите на неговото същество, за които той обикновено не осъзнава, в астралното тяло — Луциферичните сили, в етерното тяло — ахриманичните сили, са противници на човешкото развитие. Всичко, свързано с астралното тяло, като завистта, идва от изкушенията на Луцифер. Всичко, което има общо с етерното тяло, като лъжата, са изкушения на Ахриман.

В случай на завистливо дете, астралното тяло се схваща от Луцифер по определен начин и именно там луциферичните същества имат своите точки на атака. Има нещо много важно в завистта и лъжата: от най-примитивните хора до най-развитите лидери на човечеството, завистта и лъжата се считат за много осъдителни качества. Веднага щом човек забележи, че употребява завист или лъже, тогава в душата му се появява чувство за морално осъждане на тези свойства. Човек иска с всички сили да ги отучи от себе си. Особено завистта и лъжата съвсем инстинктивно биват осъждани.

АХРИМАН, ДУХЪТ НА ЛЪЖАТА

Ахриманичният дух, е дух на лъжата. От този ахриманичен дух именно може да се прояви, да се случи така, че лъжливите духове да обяснят това, което е фалшиво за истина. Тогава е всъщност необходимо, за да може човек от дълбините на световните събития да получи пълно отвращение към лъжите. Това пълно отвращение към лъжата, човек наистина го разбира, когато може да произнесе думите в пълно съзнание: Астралното тяло, докато човек спи, става съдия на душата. Егото, докато човек спи, става жертва на себе си.

ЧОВЕКЪТ В СФЕРАТА НА ВЛИЯНИЕ НА ЗЕМЯТА, СЛЪНЦЕТО И ЛУНАТА

Човекът стегнат силно в земно-слънчевата сфера, в неговите подсъзнателни сили, всъщност следва силите на земята. В съзнателните си дейности той вече следва това, което слънцето изпраща на земята. Но ако човек изследва какво е тежко, онова което е свързано с всичко, кое ни дава определена гравитация когато стоим на везните, тогава това не е просто гравитацията която Нютон описа, а това всъщност е всичко онова, което като играещо навлиза в нашия морален живот и изживяваме. Слънцето наистина е такова, каквото казва поетът: свети както за добрите така и за нечестивите. За него е безразлично. Ако обаче се изследва земята чрез духовна наука, ще се открие: вие не сте еднакво-важни, а тази земя е израз на определени сили, които искат да се открият от цялата ни планетарна система. Докато луната се е промъкнала, земята иска да се „изтласка“, иска да излезе, иска да стане независима. На нас, хората, щеше да ни липсва нещо много конкретно, ако не живеехме под влиянието на тези самостоятелно-искащи-да-се-развият сили на земята: нямаше да имаме чувството за самостоятелност. Ако можехте без земното притегляне да се задържате на земята, да фучите с елементите на земята, никога нямаше да можете да постигнете самостоятелност. Само защото винаги сте привлечени от земята, ако мога да използвам този израз, но като израз на факт, а не на теория, — се развива самостоятелност. Именно поради това е земното включване в земно-слънчевата сфера, за да ни даде самостоятелност.

ВЛИЯНИЕТО НА СЛЪНЦЕТО ПОДЧИНЯВА ЗЕМНИТЕ ИНСТИНКТИ

Ако ние, хората, бяхме оставени само под влиянието на слънцето, щяхме да сме някакъв тип ангел, но глупав. Не че искам да кажа, че ангелите са глупави. Ангелите са умни; но щяхме да бъдем един вид ангел, не интелигентни като ангелите, а глупави. Защото би ни липсвало чувството за самостоятелност. Бихме били само членове на организацията на космоса. Това че сме самостоятелни, го дължим на земното съществуване. А ако бяхме само под влиянието на земното съществуване, ако слънцето не действаше върху нас, какви щяхме да бъдем?! — Зверове, хищници, същества, които развиват най-дивите си инстинкти.

Тук имате една от точките, в които наистина можете да погледнете дълбоко в конституцията на Вселената, защото можете да погледнете дълбоко, защото би трябвало да си кажете: Това което работи във Вселената, не може да работи само от една страна. Защото, ако трябваше да работи само от една страна, би трябвало да представлява радикална крайност. Ако бяхме само под земно влияние, това земно влияние би развило най-дивите инстинкти в нас. Нашите диви инстинктивни пламъци щяха да пламнат. Но ако не действаше влиянието на земята, никога нямаше да станем независими същества. Трябва да е там, иначе никога няма да станем самостоятелни същества. Трябва да имаме възможността да бъдем диви животни, за да можем да станем самостоятелни същества, но за да не станем диви животни, влиянието на слънцето трябва да противодейства на влиянието на земята, трябва да го парализира. Това се случва. И като правите това, вие гледате към източника на зло. Просто се дава от факта, че сме обвързани със съществуването на земята. Така че, от една страна, ние наистина сме изложени на радикална крайност, земна крайност, която, ако действаше само върху нас, би ни превърнала в зли същества, би ни изпълнила само с илюзии.

ЛЪЖИТЕ И ИЛЮЗИИТЕ КАТО УСЛОВИЯ ЗА ИНТЕЛЕКТ И САМОСТОЯТЕЛНОСТ

Под илюзията се крие възможността да станем интелигентни хора. Ако нямаше всичко, което ни прави илюзорни, никога нямаше да станем интелигентни хора. Казано космически: ако не бяхме създания на луната, щяхме да сме хора, неспособни на илюзии, от една страна, и човешки същества, неспособни на интелигентност, от друга. Ако не бяхме подвластни на земята и нейните сили, от една страна, нямаше да бъдем изложени на възможността за зло; но в същото време бихме били осъдени да не развиваме независимост в живота.

Виждате как човекът трябва да има възможност, за да бъде интелигентен, да има илюзии. Продължително време той имаше илюзии. Тогава дойде волята му, която се роди с течение на времето в душевната му конституция и той успя да създаде илюзията за освобождаване от отговорност на собственото си същество. Той вече можеше да стане лъжец.

Защото лъжата е обективна за човешкото същество, също като илюзията. Само че това, което не отговаря на реалността, в случай на лъжа, е произволно поставено от човека в опозиция на реалността.

ЛУНАТА Е ЛЪЖЕЦ

Така че това, което действа в човека от лунната сфера, е в същото време създателят, съществува на създателя на неговата интелигентност, и едновременно създателят на неговата лъжливост. В старите времена хората са виждали нещо подобно и са си правили поговорки от истини. Ние германците, когато видим луната така ☽, казваме, че може да се добави към една „3“ — луната се увеличава. — Ако видим луната така: ☾, казваме, че можем да я допълним към едно „а“ — луната намалява. — Ако се върнем към френския език, тоест към последствията от романския език, трябва да кажем за намаляващата луна: *La lune décroît*, от *décroître*. Тук луната не казва как се държи; тя казва обратното. Луната именно е започнала да казва истината на германците. Оттук и латинската поговорка: *Луната е лъжец*. — Но тази поговорка има и своята езотерична страна; защото силите, които идват от луната, са в същото време силите на човешката лъжа и поговорката: *Луната е лъжец* — има много, много дълбока основа, както сега видяхте. Едва когато цивилизацията се появи през 15-ти век, тази луна започна да казва истината за определени езици във връзка с нейната външност, точно както материализмът обикновено говори истината във връзка с неговата външност. Но що се отнася до вътрешността ѝ, луната сега е още по-лъжлива.

РАЗЛИЧНИ ФОРМИ НА ЛЪЖАТА

ЛЪЖИТЕ ОТ УЧТИВОСТ ИЛИ ОТ УСТАНОВЕНИ НОРМИ СЪЩО ДЕЙСТВАТ КАТО ГРУБИ СЕТИВНИ НЕИСТИНИ

От особено значение са онези ефекти, които се упражняват върху нашето физическо тяло чрез всичко, което човек има в душата си под формата на лъжа, клеветата, лицемерие. Материалистичният смисъл вярва, че лъжата, клеветата, лицемерието са нещо, което е толкова вредно, колкото може да бъде наблюдавано отвън. Това не е така, а са много фини ефекти, които обаче са незабележими за микроскопичен апарат и се простират до физическото тяло. Ако тогава душата излезе от сън, ефектите във физическото тяло остават вътре и те се намират от съществата. И при това се вземат предвид не само онези душевни преживявания, които в грубия смисъл се наричат лъжа, клеветата, лицемерие, но и фините, конвенционални лъжи, например тези, които социалният ред прави необходими днес. Лъжи от учтивост или форми на общуването, и цялата гама, която може да се използва от неискреност, лицемерие и дребна клеветата — дори само в мисли — всичко това се изразява в ефектите върху физическото тяло и те се намират от тези низходящи същества.

СЪЗНАТЕЛНАТА ЛЪЖА МОЖЕ ДА БЪДЕ КОРИГИРАНА ОТ МЕН, НО НЕСЪЗНАТЕЛНАТА ЛЪЖА УНИЩОЖАВА КОСМОСА

От една страна може да се каже, че земята се движи по елипса около слънцето и се е развила в смисъла на теорията на Кант-Лаплас и това може да се подпише; и тогава може да се каже, че в началото на нашата ера това и онова се е случило в Палестина. Вземат се тези две неща, без да се свързват, приемат се и човек си мисли, че това остава без последици. Не е без последствия, защото ако лъжата се разбира съзнателно, тогава тя е по-малко лоша, отколкото ако лъжата фигурира несъзнателно и сваля хората, варваризира ги. Защото ако наблюдавате лъжата такава, каквато е в съзнанието, тя съпровожда съзнанието всеки път когато физическото и етерното тяло заспиват, и присъства в безпространственото, в безвремето, и във вечното битие — тогава лъжата стои в съзнанието. Всичко онова, което може да стане от лъжата в бъдеще, е подготвено, тоест всичко, което може да подобри лъжата, когато лъжата е в съзнанието, е подготвено. Когато лъжата е в несъзнаваното, тогава тя остава в леглото с физическото и етерното тяло. Тя принадлежи тук, докато човекът не изпълни своето физическо или етерно тяло, а то принадлежи на космоса, не само на земния космос, но на целия космос. Там тя работи върху унищожаването на космоса, преди всичко върху унищожаването на цялото човечество, защото оттам започва унищожението в самото човечество.

ЛЪЖА ПО ПРИНУДА^[1]

Премълчаването от любов, лъжата от необходимост, винаги е много сложен акт. Една бяла лъжа от любов може да е необходимост, в началото може да изглежда като добро дело, но по много комплексен начин тя вързва. Чрез бялата лъжа сме се свързали кармично със съответния човек и то сме се свързали с неговата слабост. По-късно отново ще имаме нещо да правим с него. Ще трябва да му кажем истината по-късно. По-късно ще трябва да компенсирате това като фактор за развитие с една доста несимпатична истина, която трябва да му кажем. Добре е, че е така. Защото ако сме принудени към бяла лъжа, то това вече е кармично, т.е. егоистично, защото бялата лъжа дори като лъжа от необходимост е егоистичен акт, и няма нищо общо с истинската постъпка от любов. Защото едно парченце интелигентност винаги принадлежи към бялата лъжа. Това не се случва само в любовни изяви. Духовната наука сияе и към най-малкото и най-финото човешко сърце.

---

[1] от необходимост, бяла лъжа ↑

ЛОГИЧЕСКОТО МИСЛЕНЕ НЕ Е РЕАЛИСТИЧНО МИСЛЕНЕ И ВОДИ ДО ЛЪЖА

Ще трябва да преглеждате все повече и повече от това, което предстои да намерите в новата книга: разликата между просто правилни, логически правилни определения и реалистични определения. Логически правилното определение не нужно да е реалистично. И това именно се опитвам особено да разработя, какво е реалистичен начин на мислене. В нашия духовен живот има безбройно много нещастия от това, че хората вярват, че ако могат да мислят нещо логично, то също е реалистично. Но мисленето в съответствие с реалността е нещо различно от простото, правилното мислене. Ако видите ствол на дърво да лежи тук: Това е външна реалност. Ако се замислите, този ствол на дървото, той не е реалност, защото не може да съществува като такъв. Той трябва да има в себе си разклоненията, които се развиват в клони, листа и цветове. Той е истинска лъжа, една „реална нереалност“ е той — стволът на дървото. Защото образът, който ви предлага, не може да бъде там. Реално погледнато, само този, който чувства, като мисли за ствола на дърво, мисли, че мисли за нещо нереално. И така повечето от днешните науки се състоят от идеи за нереалности. Геологията днес обмисля земята в чисто минерални определения. Но тази минерална част от земята изобщо не съществува, тя не съществува сама за себе си, също толкова малко, колкото стволът на дървото съществува сам по себе си; тъй като минералното царство на земята вече съдържа растения, животни и хора, и само когато човек мисли, че последните се комбинират с минерала, човек мисли за реалност. Геологията е напълно нереална наука.

ЗА СЪЩНОСТТА НА ЛЪЖАТА

ЗАВИСТТА И ЛЪЖЛИВОСТТА

В днешната ни среща на клона искаме да вземем отправната точка на някои житейски въпроси, които засягат непосредствения човешки живот. Тогава искаме да се издигнем малко до по-високи духовни гледни точки. Бих искал да започна от две човешки характеристики, две човешки грешки или не-добродетели [пороци], които се възприемат като нещо не-симпатично, като нещо, което намалява стойността на човека. Искаме да поговорим за това, което се нарича завист и лъжливост.

Ако се огледате в живота, лесно ще откриете, че има една естествена антипатия към тези две човешки качества. И дори когато се вираме в хора, които са лидери за други хора в живота, виждаме, че за тях е важно да нямат тези два порока. Например Гъоте, който беше зает с практикуването на душевните познания, мислейки за грешките си, споменава: Имам тази или онази грешка, това или онова предимство, но най-важното ми се струва, че действителната завист не може да се причисли към моите пороци. — И великият Бенвенуто Челини казва, че се радва, че не му се налага да лъже себе си. — Така виждаме, че тези велики личности са усетили важността на борбата с тези две човешки характеристики. И най-простият, най-наивният човек е съгласен относно оценката или относно антипатията на тези пороци към лидерите на човечеството.

ЗАВИСТТА И ЛЪЖАТА КАТО ПРИЗНАЦИ НА ЕГОИЗМА

Когато се запитаме защо тези две качества се осъждат доста инстинктивно, осъзнаваме че едва ли нещо отговаря толкова малко на едни от най-важните земни качества като завист и лъжливост. Те малко отговарят на това, което наричаме съчувствие към другите хора. Защото, ако завиждаме на някого, ние не сме склонни да се отдадем на тази добродетел, която се спуска до най-дълбокото, най-вътрешното ядро, която влиза в Божественото на отсрещното същество. Защото емпатията [съпричастието] е ценна, не само когато имаме емпатия, но и когато можем да оценим ядрото, духовното същество на другия човек. Човешката признателност, като основа на съчувствието, предполага, че ние приемаме предимствата на другия човек и можем да се наслаждаваме на успехите, етапите на развитие на други хора. И всичко това изключва завистта. Завистта се проявява като качество, което е тясно свързано с най-силния егоизъм на хората.

Същото можем да кажем и за лъжата. Когато изричаме неистина, ние нарушаваме закона относно истината за установяване на връзка, който обхваща всички хора. Това, което е истината, е истина за всички хора и в нищо не можем да практикуваме развиване на съзнание, което обхваща всички хора, освен в истината. Казвайки неистина, извършваме злодеяние против връзката, която трябва да се простира от човешки гърди към човешки гърди. Така изглеждат нещата, когато ги гледаме като човешки същества. И ако ги погледнем от духовна научна гледна точка, ние знаем, че предишните ни въплъщения имат ефект в този живот и че сме изложени на различни влияния. Две големи влияния трябва да се случват отново и отново: двете влияния, които наричаме луциферично и ахриманско влияние...

Когато имаме нотка [пристъп] на завист, Луцифер ни грабва чрез инстинктите ни в нашето астрално тяло.

Ахриман, от друга страна, оказва влияние върху нашето етерно тяло и всичко, свързано с нарушенията на преценката, може да се проследи до него. Както непроизволно [неволно], когато правим

грешна преценка, така и произволното, когато [съзнателно] казваме лъжа.

Интересно е, че ние, хората, чувстваме тези влияния толкова силно, имаме толкова силна антипатия при проявата им, и че хората правят всичко, за да се борят с тези две черти — лъжата и завистта. Не е лесно да си признаят: искам да съм завистлив. — В немския език се е промъкнала езиковата употреба на: завиждам ти. — Но това не е толкова лошо замислено.

Човекът няма предвид истинската завист тук. Във всеки случай, щом разберем, че сме завистливи, че лъжем, направим всичко възможно, за да се преборим с тях. С това ние започваме борбата срещу Луцифер и Ахриман в тази област.

МАСКИТЕ НА ЗАВИСТТА И ЛЪЖЛИВОСТТА

Често се появява нещо, на което трябва да обърнем внимание, когато се посветим на духовната наука. Можем да се борим с индивидуалните пристъпи на завист и лъжа, но когато тези качества седнат в душата ни, ако сме ги придобили в предишни инкарнации и сега се борим с тях, тогава те се появяват като други качества. Когато се опитваме да се борим със склонността към завист от предишни инкарнации, завистта придобива маска. Луцифер казва: Човек се бори срещу мен, осъзнал е чувствата си на завист. Предавам тези хора на брат ми Ахриман. — И се получава друг ефект, който е резултат от борбата със завистта. Победените качества се появяват в маски. И завистта, с която се борим, често се появява в живота по такъв начин, че получаваме желание да търсим грешките на другите хора и да упрекваме много. Срещаме в живота много хора, които сякаш с определена ясновидска сила винаги откриват грешките и тъмните страни на другите хора. И ако стигнем до дъното на този феномен, там лежи факта, че завистта се е превърнала в порицание и това изглежда като много добро качество за засегнатия човек. Добре е, казват те, да бъдем предупредени за наличието на тези лоши качества. Но зад такава пристрастеност към вината не стои нищо повече от трансформирана, маскирана завист. И трябва да се научим да разпознаваме дали тези свойства са оригинални, или са трансформирани от други. Трябва да помислим дали някой е проявявал завист, когато е бил млад. Може би като прогоним тази завист от него, той се превръща в по-скоро заядлив човек.

Лъжата също се променя много често в живота и се показва с друга маска. Лъжливостта може да доведе то там, да се срамуваме от нея. Ако ние не я изкореним изцяло, се превръща често в една известна повърхностност спрямо истината. Важно е да познаваме такава нещо, тогава обръщаме внимание на това, изправяйки се пред друг човек. Такива хора се задоволяват с един отговор, за който ние се питаме: Как може той да се задоволи с такъв отговор? — Ти лесно казваш: Да, да, така е, така е! — Това много често е продукт на трансформация на

действителната лъжа. Трябва да проверим закона на кармата, особено спрямо такива качества. Хората не обръщат внимание, защото те са най-забравящата раса от всички останали, които се утвърждават по различните сфери [слоеве] на съществуването.

ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ЛЪЖЛИВОСТТА ВЪРХУ ЖИВОТА

Лъжливостта е свойство на етерното тяло и идва от Ахриман. Ако на определена възраст човек по навик лъже за себе си, или ако лъже много поради лошо възпитание, то по-късно в живота винаги се проявява известна срамежливост, невъзможност да се отварят очите пред хората. Известни пословични правила в моралната област отговарят много добре на правилното тук. Ако кажете: Този човек не може да ме гледа в очите — така тук се проявява лъжливостта. А срамежливостта и липсата на себе-отговорност [самостоятелност] се появяват като емоционални характеристики в същия живот. Ако някой иска да наблюдава живота точно както физикът наблюдава външния ход на света, тогава може да наблюдава такива неща. Чрез това животът се изпълва със светлина.

ЗЛОТО В НАС СА НЕПРАВИЛНО ПРИЛОЖЕНИ СИЛИ ЗА ТРАНСФОРМАЦИЯ.

Тогава човек постепенно се издига до такава фаза; такава състояние на развитие, в което става възможно — ако ясновидството бъде развито — да се трансформира в съществата отвън. Човек забелязва, че има силата да се трансформира в съществата отвън. Човек може да се трансформира във всички други хора. Човекът е способен на безкрайни метаморфози в това отношение, но трябва да се практикува по описания начин.

Ако човек наистина постигне чувството за способност да се променя, това не може да го направи арогантен; защото всяка една трансформация ви казва, че не струвате толкова, колкото съществото, в което трябва да се трансформирате. Чувството за трансформация прави човек смирен. Чувството на най-дълбоко религиозно смирение е свързано с усещането за способност за промяна.

Но можем да повдигнем един друг въпрос: Ние извикваме тези сили на трансформация отвътре в себе си; не са ли те постоянно в нас? Да, силите са винаги в нас? Точно както силите на въображението винаги са в нас, но ние трябва да ги извикаме, за да възприемаме духовните същества, така и силите на себе-трансформацията винаги са в нас. Само че, за да ги имаме съзнателно, трябва да ги развием по описания начин. Ние сме във всеки момент не само себе си, но и всяко друго същество. Само че не се развиваме в това, защото не разширяваме съзнанието си към другото същество. Защо е това така? Най-добре можем да разберем това, когато разгледаме един от случаите в живота, когато човекът се трансформира в друго същество на обикновената физическа сфера.

Така изглежда, че на физическия свят се използват силите, които иначе са силите на трансформацията. Човек ги използва, без да знае нищо за тях. Те се използват всеки път, когато човек извършва несправедливост спрямо ближните си, като налага собствената си воля по неоправдан начин над другите. Това започва да речем, когато излъгва другия. Чрез лъжата, му добавяте нещо неправилно. Единият

придобива известна власт над него, защото лъжата продължава да действа в другия.

Същото е и когато човек прави нещо лошо. Силите, с които човек прави нещо лошо в света, това са силите на трансформацията, само че приложени на грешното място. Цялото зло в света е неправилното използване на тези трансформиращи сили. Това наистина позволява на човек да надникне дълбоко в мистерията на съществуването, когато знае откъде идват несправедливостта, злото, престъпността и бедствията, които се случват в света. Ето как се случва човекът да използва най-добрите, най-свещените сили, които съществуват, а именно силите на трансформацията, по погрешен начин. Нямах да има зло в света, ако не бяха най-свещените сили на трансформацията. Дори веднъж посочих тази особеност в една публична лекция, че злото е неправилно приложение на сили, които, ако бъдат приложени на тяхно място, биха довели до върховно добро.

ЕФЕКТЪТ НА ЛЪЖАТА В ТОЗИ ЖИВОТ

ЛЪЖИТЕ РАЗРУШАВАТ ВРЪЗКАТА НА СЪЧУВСТВИЕТО

И по емоционален начин има нещо във всички човешки сърца, което винаги се изразява по известен начин: Потърсете връзка, която държи всички хора заедно, която винаги се преплита от една душа в душа, и ще я намерите. — И съответното чувство се изразява в думата „съчувствие“. Съчувствието е толкова общо човешко качество, което, трябва да кажем, се проявява толкова замъглено [неясно], както връзката, която върви от всяка душа към всяка душа. — И тук отново човек чувства в подсъзнанието си, как с лъжа и завист се нарушава съчувствието, признаването на общото във всички хора в най-изтъкнатия смисъл.

Какво всъщност правим, когато излъжем даден човек? Ние не правим нищо друго, освен че създаваме една преграда между нас и него. Това което трябва да ни свързва с него, споделеното знание за дадена истина, която би трябвало да живее в нашата душа и в неговата душа, когато нещата са правилни, ние разкъсваме това, като му казваме неистина. В момента, когато казваме неистината, ние отричаме, че всъщност трябва да живеем с най-добрата част от себе си в другия.

И ако завиждаме на някого, дали за умения или за други неща в живота, тогава ние съгрешаваме спрямо съчувствието по такъв начин, че не разпознаваме хората като това, което те всъщност трябва да бъдат. Нещо, което ни принадлежи и чиито добродетели, и дарби, и богатства, за които всъщност трябва да се радваме, ако се чувстваме наистина свързани с него.

Така че срещу най-красивото нещо в човешкия живот, срещу съчувствието, ние грешим, когато завиждаме, се проявяваме като лъжливи хора. И защо е изразено това, по един толкова яростен начин на недоволството от тези две характеристики? Защо тогава? Е, и двете свойства наистина могат да ни покажат ясно как това, което седи в нашата душа, пуска корени, прогресира до обвивките на нашето същество и има особено значение за тази обвивка.

ПОЕМАНЕ НА ОТГОВОРНОСТ В СВЕТА НАД СОБСТВЕНИТЕ МИСЛИ

И така финото разграничение: Което ние сами закопаваме в себе си, това което чрез духовно-научното съдържание се закопава във всеобщата световна субстанция; и това, което в тази всеобщата световна субстанция е закопано чрез това, е фактът, че Луцифер действа като съблазнител или изкусител, а Ахриман като лъжещ дух.

Това, което често се изтъква под формата на фрази: човек трябва да внимава да не се поддаде на Ахриман, да не се поддаде на Луцифер. Това, разбира се, няма стойност. Но въпросът трябва да изникне пред душата ни в цялата жизненост, особено когато разбираме първо необходимостта и второ, задачата на духовната наука: Какъв е въпросът тогава за онези, които могат да прозрат необходимото за човечеството, чрез духовно-научното съдържание? Става дума за знанието, че ние вече преминаваме в онази световна епоха, подготвяйки я, в която отново, не това, което предварително за нас ни е било представяно [под формата на всеобщо мислене], а това, което ние самите, мислейки, допринасяме за общата световна субстанция. И ако вземете това под внимание, тогава от тази истина произтича чувство на отговорност за всичко, което правим в нашия свят на мисли, чувство на отговорност за това, което мислим. Толкова е близко до човека да вярва — и, както казах, по същество беше правилно, докато не изтече времето — че мислите нямат обективен смисъл. В наше време вече започва да става толкова силно ясно, че една истинска лъжа, една истинска неистина в смисъла, характеризирани вчера, е поета от Ахриман и просто се гравира върху общата световна субстанциалност. С която хората постепенно ще трябва да свикнат да мислят.

АХРИМАН ИЗПОЛЗВА МИСЛИ, КОИТО СЕ ФОРМУЛИРАТ ТВЪРДЕ БЪРЗО

За в близко бъдеще, през продължението на много хилядолетия, е важно ние като човешки същества да придобием чувство на отговорност за мисълта, която имаме. И може грубо да се разбере концепцията на мислите по такъв начин, че мисълта да е толкова далеч, че да я преведем на езика и евентуално да я направим подходяща за общуване. Докато не сме я формулирали по такъв начин, че да направим мисълта подходяща за комуникация, дотогава мисълта не е достигнала до етапа, в който Ахриман не може да се възползва от нея. Но ако сме отвели мисълта толкова далеч, че я поддържаме зряла за комуникация, тоест че сме готови веднъж да съобщим мисълта в идващото време, тогава, тогава Ахриман внимава над приемането на мисълта, за да я вмъкне в общата световна субстанция. Това трябва да бъде свързано с това да се уверим, че най-накрая имаме правилно формулирани мисли, за които можем да поемем отговорност, че да се научим да третираме мисленето като търсене. Като човешки същества днес — това е наследството на четвъртия следатлантски период и това, което все още не е развито като петия следатлантски период — в съзнанието ни днес е прекалено много утвърдено, че трябва да формулираме веднага всяка мисъл. Мисленето изобщо не ни е дадено, за да завършим веднага всяка мисъл! По-скоро ни е дадено да търсим, за да можем да преследваме фактите, да ги събираме и да ги обръщаме във всички посоки. Не е ли така?, че човекът от днес предпочита бързо да формира мисъл, която след това да поднася чрез устните си възможно най-бързо, или да напише на хартия или нещо подобно. Той иска да я изкара навън в света възможно най-бързо. Но мисленето не ни е дадено, за да формираме прибързано мисълта, а по-скоро да се стремим да виждаме мисленето като операция, като нещо, което евентуално остава в тази форма за дълго време. И човек трябва да спре формулираната мисъл, така да се каже, докато не може да отговори, че е обърнал факта във всички посоки, така че вече да не е факт, че двадесет и шест души казват погрешно на двадесет и шест души, както

аз характеризирам, и само за четири е приблизително правилен. Защото тридесет седяха пред него!

Огромно много ще зависи от това, една известна бройка от хора, да схванат този твърде изискван [задължителен] факт, който току-що характеризирах. Защото днес всъщност не е невъзможно да си представим, колко лесно и дълго против тази максима, мисленето да се използва като търсене, и възможно най-дълго да се забави готовата мисъл, се прегрешава. И затова мрежите от лъжи бръмчат из нашия свят, затова лъжите стават все повече и повече навик. Но тъй като склонът към лъжа, тенденцията към лъжа обхваща нашето човечество, човечеството отива директно в упадък и едно непрекъснато напред-назад между Ахриман и Луцифер се случва.

ЛЪЖАТА ПРОДЪЛЖАВА ДА ВЛИЯЕ

Колко много хора има, които, когато извършат грях, лъжа или грешка, казват: Това е нещо, което става в човешката душа — и обратно на това, когато камък падне от покрива: Това е нещо, което се случва отвън. — Чрез грубо-сетивно разбиране човек може лесно да даде на хората да разберат следното: Ако камък падне от покрива или може би по случайност падне във водата, във водата се генерират вълни, които скрито продължават да играят и така нататък, така че всичко това има ефект да продължи скрито; но иначе това, което става в душата на човек, е откъснато от всичко друго... Оттук хората започнаха да вярват, че е изобщо въпрос на душа, да кажем, да прегрешава, да греши и да се поправя. Такова осъзнаване за нещо би трябвало, поне на голямата част от нас тук през последните две години, да изглежда гротескно. В розенкройцерската драма „Портата на посвещението“ [Изпитът на душата] бих искал да припомня сцената, в която Капезий и Страдер се появяват в астралния свят и където е показано как това, което мислят, говорят и чувстват, не е без значение за обективния свят, за макрокосмоса, и как направо отприщва бури в елементите.

ЧРЕЗ ЛЪЖАТА СТОЙНОСТТА НА ЛИЧНИЯ АЗ [- СЪЩНОСТ] НАМАЛЯВА

Сега в земния живот имаме само един-единствен човешки представител, върху чието развитие наистина можем да работим, това е нашето аз. Върху развитието на нашето его можем да работим по определен начин. Какво означава в духовен смисъл да работиш върху развитието на себе си? Ако желаем да отговорим на този въпрос, трябва да сме наясно какво прави необходимостта, да се работи върху егото. Да приемем, че човек напада другия и му казва: Ти си лош човек. Ако това не е вярно, значи твърдящото лице изказало неистина. Какво означава едно такова твърдение на егото [аз-а], което [който] е неистина? Да, това твърдение на егото, което е неистина, означава, че от този момент нататък егото е станало с по-малка стойност. Това е обективният смисъл на неморалността. Ние имаме повече стойност повече преди момента, в който сме казали една неистина, отколкото след това, след като сме изrekli неистината. И измерете всички пространства и всички времена: Стойността на вашето аз ще намалее за всички пространства и за всички времена, за цялата безкрайност и цяла вечност, ако сте я направили по-ниска чрез такава постъпка.

НЕ САМО ЛЪЖАТА КАТО ПОСТЪПКА, А СЪЩО И МОЕТО ДУШЕВНО СЪОТВЕТСТВИЕ КЪМ НЕЯ ИМАТ ВЛИЯНИЕ

Човек или отнема жизнените сили от себе си, или ги добавя към себе си чрез това, което изпраща от състоянието на съзнанието си в подсъзнателните състояния. И ако човек е съгласен или дори толерантен към лъжата, която е извършил, без да се отвращава, което е нормалното усещане за лъжата, но е непринуден към лъжата или дори изпитва удоволствие от нея, тогава това се превръща в това, което се изпраща като емоционално допълнение в подсъзнанието във връзка с това, което човек лъже. Това, което влиза в подсъзнанието тук, разваля кръвообращението, състоянието на дишане и силите на етерното тяло; и следствието от това е, че по отношение на всичко, което му остава, когато минава през портата на смъртта, това, което току-що беше описано, се тревожи, че е станал по-беден по сила, че в него нещо е умряло, което щеше да се възроди ако човекът бе изпитвал ненавист, отвращение към лъжата, тъй като това е нормалното чувство към нея. Защото ако беше потопено това, което е като чувството на отвращение към лъжата, то щеше да се допринесе за силите, които са адресирани тук, и човешкото съществуване щеше да изпрати нещо поддържащо, нещо от силите на развитие в своя организъм.

ВЛИЯНИЕ НА ЛЪЖАТА ВЪРХУ ЕТЕРНОТО ТЯЛО НА ЧОВЕКА

В случай на лъжливостта отново е така, че тя, а също и всяка една отделна лъжа, се изразява в етерното тяло. Етерното тяло губи жизнена сила и енергия, когато човекът лъже. Можете дори да разберете откъде. Колкото и странно да звучи за нашата епоха, все пак е вярно, че при хора, които много лъжат, например, раните се лекуват по-трудно при иначе идентични условия, отколкото при верни хора. Разбира се, не трябва да се заключава абсолютно, може да има и други причини. Но в предпоставката за всичко останало от подобна натура, раните са по-трудни за заздравяване при лъжливи хора, отколкото при верни хора. Хубаво е да забелязвате такива неща в живота. И това е лесно за обяснение. Етерното тяло на човека е действителният принцип на живота, и е това, което трябва да съдържа жизнените сили. Но те биват подкопавани от лъжата. Така че не може да се освободи толкова жизнена сила от етерното тяло, колкото е необходимо за изцеление, ако това етерно тяло е било лишено от жизнена сила чрез лъжа, ако то няма това, че винаги е било проникнато от тези движения, от тези факти, които произтичат от истинността. Трябва да сме наясно с такива неща, защото ще разберем по-добре живота в известен смисъл, ако го направим.

ЛУЦИФЕРИЧНОТО ВЛИЯНИЕ В ТОЗИ ЖИВОТ

Искаме да кажем значи, като резултат от духовно научно изследване, че луциферичното влияние в астралното тяло е: егоизъм, в етерното тяло: лъжи и неистина, във физическото тяло: причинява болести и смърт. Какво би трябвало да каже германо-нордическата митология, ако беше приписала на Локи, на Луцифер, че тази тройна творба може да дойде от него? Тя трябваше да каже: Локи има три потомства. Първото е това, което причинява егоизъм. Това е мидгардската змия, с която се изразява влиянието на луциферичния дух върху астралното тяло. Второто е това, което се меси на човешкото познание като не-правилното. При човека на физическия свят нещата са тези, които живеят в неговия ум и не съвпадат с външния свят. Това е то, което не е вярно. В случая на нордическите хора, които са живели още повече на астралния план, това, което при нас е абстрактна лъжа, се е изживяло като астрално същество и е живяло като такова на астралния план. Изразът за всичко, което е затъмнение, а не правилно виждане, е някое животно същество. Тук на север предимно вълкът Фенрис [или Фенрир]. Това е второто, въздействието върху етерното тяло от страна на Локи, което кара човека отвътре да има инстинкта да се самозалъгва, да мисли невярно за нещата. Тоест нещата от външния свят му се струват по неправилен начин.

ФОРМАТА НА ВЪЛКА КАТО АСТРАЛНА ФИГУРА ЗА ЛЪЖИ И НЕИСТИННОСТ

Където човекът влиза във връзка с външния свят, Луцифер вече се среща с Ахриман, така че всяка грешка, която се прокрадва в знанието — включително ясновидското знание — всичко е илюзия и цялата мая, резултат от тенденцията на неистината, която играе в него. Във Фенрис имаме да видим формата, която човекът има около себе си, чрез това, че той не вижда нещата в тяхната истинска форма. Там, където нещо бива закривано от външна светлина, от истината, за старите нордически хора, там те говорят за вълка. Това минава през цялото скандинавско съзнание и ще откриете, че тази картина, с изключение на външните факти, се използва навсякъде в този смисъл.

ЕФЕКТЪТ НА ЛЪЖАТА ПО ВРЕМЕ НА СЪН

ОТ ДУХОВНИТЕ СЪЩЕСТВА, КОИТО РАБОТЯТ ЗА ИЗГРАЖДАНЕТО НА ФИЗИЧЕСКОТО ТЯЛО ПРЕЗ НОЩТА, СЕ ОТКЪСВАТ ЧАСТИЦИ.

И тъй като това е вътрешно, през нощта във физическото тяло се получава нещо специално. В резултат на това винаги се откъсват парчета от субстанцията на тези същества, потънали в тялото. Така някои части на висшите същества трябва да бъдат отрязани. Резултатът от лъжи, лицемерие и клевети през деня, е отприщването на определени същества през нощта, които по този начин имат определена връзка с физическото човешко тяло. По този начин тези същества придобиват самостоятелно съществуване в духовния свят, който ни заобикаля; те са обекти, които включваме в класа фантом. Фантомите са онези духовни същества, които във външната си форма са физиономични изрази, по определен начин копия на човешките крайници и форма. Те са от толкова тънка материалност, че физическото око не може да ги види, но са, така да се каже, от физическа форма. Ясновидецът вижда парчета от човешки глави, човешки ръце, цели фигури, дори вътрешността на човешки тела, които бръмчат наоколо, стомаха, сърцето, той вижда всички фантоми, които са се разхлабили по този начин, човекът е дал на физическото си тяло това, което е резултат от лъжи, лицемерие и клевети.

ОТ ТОВА ЗАСЕГНАТИ СА СЪЩЕСТВАТА ОТ ТРЕТАТА ЙЕРАРХИЯ

И онези същества, които се носят нагоре и надолу там, се занимават с тялото ни по време на сън, с това, което е останало като следи в нашето етерно тяло. Това ще бъде техният свят. Това ще бъде техният опит, който придобиват от този свят, в който са заети.

Пред нас изплува фактът, пред който стоим със срамежливо страхопочитание: Ти остави тялото си в леглото — ето го. То носи следите от ежедневиия живот. Това е полето на плодовете на вашето въображение от деня. В това поле стъпват съществата от третата йерархия, Ангелои [Angeloi], Архангелои [Archangeloi], Архай [Archai]. Тук вътре, докато сте извън вашето физическо и етерно тяло, те преживяват това, което е било преживяно в идеи от хората през будните часове на деня.

А ние просто гледаме със срамежливо страхопочитание върху такава повърхност на земята, в която човешките тела са оставени заспали, а те се лутат към случващото се като ехото на ежедневиия живот: Ангелой, Архангелой, Архай. И ние виждаме, че пред нас се развива прекрасен живот между съществата на третата йерархия и следите от нашите мисли, които сме оставили след себе си.

Гледаме това поле и чуваме как ние като хора в духовния космос сме поставени в него: че ние създаваме работа на ангелите за нашите часове на сън, през времето, през което сме будни. Да, създаваме работа на ангелите за часовете на сън, докато сме будни.

И сега нещо ни проблясва нещо относно нашия свят на мисълта. Осъзнаваме това чрез нашия свят на мисли: Да, тези мисли, които минават през главата ти, съдържат плодовете, които потапяш в собствените си етерни и физически тела, които ангелите берат през нощта, за да ги изнесат в космоса и така да се включат в световните въздействия.

ФАНТОМИТЕ, СЪЗДАДЕНИ ОТ ЛИЦЕМЕРИЕ, ЛЪЖА И КЛЕВЕТА, ВЪЗПРЕПЯТСТВАТ ЧОВЕШКОТО РАЗВИТИЕ

Нека погледнем към материалната реалност: знаем как животът ни е осеян с всякакви неистини. Когато хората казват нещо, което нямат предвид, това е като печат, отпечатан във восък. Този отпечатък остава. Всяко лицемерие, неистина, клевета, остават като отпечатък във физическото налично кално тяло. Когато човек напусне физическото и етерното си тяло през нощта, човек може да види такива отпечатъци. Тогава идват съществата от висшите светове и намират тези отпечатъци. Това не е съвместимо с висшите светове. В резултат на това се появява нещо ново, създава се нещо съвсем ново. Тогава [нови, остатъчни] съществата се отвързват чрез висшите същества от физическото тяло, които след това водят независимо съществуване между нашите светове. Те се наричат фантоми в окултната наука. Наричани са фантоми, защото са най-близо до физическото възприятие. Освен това те са същества с физически закони. Те бръмчат из нашето пространство. Те задържат човешкото развитие. Те правят това, което живее в света, по-лошо, отколкото ако ги нямаше. Тези фантоми са същества, които хората създават чрез лъжи, лицемерие и така нататък, които задържат развитието.

ЕФЕКТЪТ НА ЛЪЖАТА В ДУХОВНИЯ СВЯТ

ЧОВЕШКИЯТ ВЪТРЕШЕН ЖИВОТ СРЕЩУ ДУХОВНОТО ПРОЗРЕНИЕ

Човекът има, изгубвайки себе си във външния свят, собствено възприятие, отдръпвайки се от външния свят, вътрешен живот. Тези същества, които принадлежат към следващата по-висока категория — обикновено ги наричаме същества от така наречената трета йерархия — имат [духовно] прозрение вместо възприятие и те се изживяват в прозрение. Вместо вътрешния живот те имат преживяване на по-висши духовни светове, тоест вместо вътрешния живот имат духовно изпълнение [под формата на себе-реализация]. Това е най-съществената разлика между човека и съществата от следващата по-висока категория...

В един, бих искал да кажа, краен случай от живота, можем да посочим разликата между човешките същества и тези същества от следващата по-висока категория. Крайният случай е, че човекът е в състояние да има вътрешни преживявания, които са погрешни с това, което възприема външно. И ако вътрешните преживявания на човека не съвпадат с възприятието на външния свят, ние имаме най-краен случай — лъжа. И за да се разберем, можем да изразим една особеност, възможна за човешките същества, като кажем: Човешките същества са в състояние да възприемат нещо в себе си, а също и да изразяват представи, различни от съответствието на възприятията им. С това свое свойство човек може да противоречи на външния свят чрез лъжата.

ЛЪЖАТА НЕ МОЖЕ ДА СЕ САМО-РАЗКРИЕ

Възможността за лъжа не съществува при съществата от третата йерархия, когато поддържат своята природа.

Защото какво би се случило, ако едно същество от третата йерархия би искало да излъже? Тогава то ще трябва да преживее нещо вътре, което ще прехвърли във външния свят по различен начин, отколкото то го преживява. Но тогава това същество от следващата по-висока категория вече няма да може да възприеме откровение [прозрение]. Защото всичко, което тези същества преживяват в себе си, е откровение [прозрение], което веднага преминава във външния свят. Тези същества трябва да живеят в царството, империята [нем. Reich] на абсолютната истина, ако изобщо искат да изпитат себе си.

Нека приемем, че тези същества биха излъгали. Тоест имат нещо вътре в себе си, което биха приложили в своите откровения по такъв начин, че да не съвпада с откровенията. Тогава те не биха могли да го възприемат, защото те възприемат само своята вътрешна природа. Под въздействието на лъжата те незабавно ще бъдат вцепенени, незабавно ще бъдат въведени в състояние на съзнание, което би било здрач, понижаване на тяхното обикновено съзнание, което може да живее само в проявата на откровението на тяхната вътрешност. Значи, ние имаме над нас клас от същества, които трябва да живеят според собствената си природа в царството на абсолютната истина и правдивост, ако не искат да отричат тази природа.

И ВСЕ ПАК, ИМА СЪЩЕСТВА ОТ ТРЕТАТА ЙЕРАРХИЯ, КОИТО ОТРИЧАТ СВОЯТА ПРИРОДА

Това, което ви описах сега, отричането на природата на съществата от третата йерархия, приемането на различно естество, това наистина се е случило. Случило се с течение на времето. В хода на лекциите ще видим защо е трябвало да се случи, но преди всичко искаме да насочим вниманието ви към факта, че се е случило. Че всъщност измежду съществата от третата йерархия е имало такива, които са получили силни влечения в техните лични страсти, и вътрешни преживявания, да получат вътрешни преживявания, които не е било нужно да бъдат изведени във външния свят. Тоест получили са желанието да отрекат своята собствена природа. Какво означава това за тези същества? В резултат на това се е случило нещо, което тези други същества, които поддържали своята природа в третата йерархия, не могат да имат: съществата от третата йерархия не могат да имат вътрешна независимост като човешкото същество. Ако искат да изживеят нещо в себе си, те трябва незабавно да го изпълнят чрез духовния свят, който стои над тях. Това беше влечението на определен брой същества от тази трета йерархия да развият нещо вътре в себе си, което да не срещнат веднага във външния свят като възприятие, тоест като откровение на собственото си същество [както по-горе е разяснено равнопоставено с лъжа]. Това наложи да отричат собствената си природа, да приемат друга природа. За да могат да развият собствен живот, вътрешна независимост, редица същества от третата йерархия трябваше да се откажат или отрекат своята природа. Те трябваше да работят в себе си, така да се каже, така че определени вътрешни преживявания да не се разкрият пред външния свят.

БЕЗ ЛЪЖИ НЕ МОЖЕ ДА ИМА СВОБОДА И СОБСТВЕН ЖИВОТ

Какви бяха причините, които биха могли да подтикнат тези същества да развият такова желание в себе си?... Това, което накара редица от тях да отрекат своята природа, беше чувството за сила, чувството за независимост, чувството за свобода. След определено време стремежът обхвана редица същества от третата йерархия, стремежът не само да бъдат зависими от съществата от по-високите йерархии, но и да развият свой собствен живот в себе си. С това бе направено извънредно много за цялата еволюция от планетарната система, към която първоначално принадлежим. Тъй като тези същества, които можем да наречем бунтовници от третата йерархия, не са направили нищо по-маловажно от това, че са подготвили собствената независимост на човека, възможността човекът сега да развие независим живот за себе си, и не да се проявява [разкрива] непосредствено навън, но да може независимо от външното Откровение да води вътрешен живот...

Виждате ли? Въпросът е да разбирате, че духовете на третата йерархия, които са достигнали този подтик, са направили това, което са го направили, не за да лъжат, а за да развият свой собствен живот. Но с това развитие на собствен живот, те трябваше да приемат последствията да станат духове на неистината, духове на отричане на собствените си същности. С други думи, духове на лъжата. Точно както когато някой трябва да направи, да речем, пътуване пеша, което продължава в дъждовен ден, той трябва да приеме, че трябва да издържи на дъжда и да се намокри. Докато всъщност е нямал намерение да се мокри, прави точно както те са го направили. Тяхната постъпка отговаря на намерението им да развият вътрешен живот, вътрешна [себе-]активност. А следствието и последователността от това беше, че те също се превърнаха в духове на неистината.

В АСТРАЛНИЯ СВЯТ НАШИТЕ МИСЛИ СТАВАТ СЪЩЕСТВЕНИ

Астралният свят не съдържа обаче само огледалните образи на физическия свят; а именно същества, които човек никога не може да опознае на физическия план [свят]. Нашият дух е слязъл във физическото ниво и, така да се каже, се е облякъл в плът. В астралния план се намират и същества, които никога не са се обличали в плът. Те се въртят между нашите физически форми, само че обикновеният човек не ги възприема. Заради това те не са измислица, не са приказка. Всеки, който съзнателно преживява астралния свят, го възприема.

Нека си представим ефекта на една мисъл. Мисълта е, примерно първоначално в душата: Този човек е един лош човек. Тази мисъл се оформя в астралния свят. Всяка мисъл, която произлиза от вас, възприема там форма. Мислите са реалности на астралния план. Всяка мисъл, която влагаме в света, приема астрална материя, точно както детето приема физическа материя в утробата на майката. Така че, когато имаме мисъл, тя се увива в астрална материя и се сгъстява до определени форми. Има същества, за които мислите на хората са добре дошла възможност да се въплъщават, да създадат астрално тяло. Тези същества имат ламтеж [алчност] да се материализират астрално. Този важен факт сочи нашите отговорности спрямо живота.

НЕИСТИНАТА ДЕЙСТВА ЖИВОТО-РАЗРУШАВАЩО

В окултизма се казва: на физически план лъжата е лъжа, но на астрален план е убийство. Отнася се така: ако кажеш нещо, генерираш съответна мисъл-форма. А и фактът, за който се разказва, излъчва и мисловна форма. Ако вашата мисловна форма сега съответства на другата, ако тя отговаря на нея, тогава двете форми се стичат заедно на астралния план и се укрепват взаимно. С това вие закрепвате живота на това същество. Но в случай на лъжа, мисловната форма, произтичаща от вашето твърдение, не е съгласна с мисловната форма, произтичаща от самата материя. Формите се срутват и се унищожават взаимно. Ето как неистината, лъжата, има живото-унищожавателен и убивателен ефект върху другите. Да се говори за морал в окултен смисъл не означава само да се проповядва, а да се установява чрез факти на висшите светове. Шопенхауер с право казва: проповядването на морала е лесно, обосноваването на морала е трудно.

ВСЯКА ЛЪЖА Е УБИЙСТВО В АСТРАЛНИЯ СВЯТ^[1]

Колко лекомислено казват хората: Ах, това е само мисъл, чувство, остава в душата; Не ми е позволено да ударя шамар, но лоша мисъл не вреди на никого. Няма по-невярна поговорка от следната: Мислите са безмитни.^[2] Защото всяка мисъл, всяко чувство е реалност и ако смятам, че някой е лош човек или не го обичам, това е за тези, които могат да погледнат в астрала, като стрела, като мълния, която се движи като топка за пушка срещу астралното тяло на другия и го уврежда. Всяко чувство, всяка мисъл е същност, форма в астралния свят и за тези, които имат прозрение в този свят, често е много по-лошо да видят, когато някой има лоши мисли за своите събратя, отколкото когато мисли, че физически наранява. Ако тази истина стане известна, това означава установяване на морал, а не проповядване. Когато се казва истината за човек, се формира мисловна форма, която виждащият може да разпознае по форма и цвят и която укрепва живота на ближния. Мисълта, която съдържа истина, отива при съществото, към което се отнася, насърчава го и го оживява. Така че, когато мисля истина за ближния си, аз укрепвам живота му; Ако кажа лъжа за него, тогава изливам върху него враждебна сила, която има разрушителен, дори убиващ ефект. Следователно всяка лъжа е убийство. Всяка истина формира елемент, насърчаващ живота, всяка лъжа е възпрепятстващ живота елемент. Всеки, който знае това, ще бъде по-внимателен спрямо истината и лъжите, отколкото някой, който само проповядва, че да се казва истината винаги, е добре.

---

[1] Заповедта на физическия план: „Не убивай!“ — следователно може да се преведе в астралния план: „Не лъжи!“: Щайнер, GA 094, стр. 64. ↑

[2] „Мислите са безмитни“: преобразувана поговорка от Мартин Лутер в творбата му „За светския авторитет“, „Von weltlicher Obrigkeit“, 1523 г. Оригинален води началото си от римския юрист Домиций Улпиан, „Corpus iuris civilis.“, „Никой не е наказан за своите мисли.“, „Cogitationis poenam nemo patitur.“ ↑

ЕФЕКТЪТ НА ЛЪЖАТА В ОТВЪДНОТО

КОНФРОНТАЦИЯТА С ЛЪЖАТА В ОТВЪДНОТО

И така е с всичко, което поглеждайки назад [във времето] виждаме. Ние преживяваме всичко онова, което сме извършили като добрите дела, които сме разпръснали из живота, с благотворни въздействия, които сме причинили в нашето обкръжение. Изживяваме това с онази душа, която се чувства сякаш излята в цялата среда. Това не е без ефект, но човекът, който преминава през всичко, носи със себе си определени маркировки и определени впечатления от всички тези ситуации на преживяване... Това, което се преживява, може да се характеризира само така: Когато човек усети болката, която е причинил на друг, когато преживее тази болка след смъртта, тогава той я усеща като пречка за развитие. Той си казва, усещайки в душата си: Какъв щях да стана, ако не бях причинил тази болка на другия? Тази болка е нещо, което държи цялото ми същество назад от степен на съвършенство, която иначе би могло да постигне. — И така си казва човекът за всичко, което е разпространил по пътя на заблудата и лъжите, на грозотата в обкръжението си: Това са пречки за развитието, нещо, което съм си поставил на пътя на своето съвършенство. — И от това в човешката душа се образува сила, която стига дотам, че човешкото същество в това състояние, в което сега живее между смъртта и новото раждане, поглъща копнежа, усвоява импулсите на волята, да разчисти тези препятствия от пътя. Това означава, че малко по малко, докато вървим назад, ние поемаме импулси, за да поправим в бъдещия живот, от своя страна, за да компенсирате препятствията, които ние самите сме поставили на пътя си.

Следователно не трябва да се отдаваме на вярата, че това, което преживяваме, е просто страдание. Страдание и лишение са със сигурност, и е болезнено когато виждаме всичко, което сме причинили да бъде натоварено върху собствените ни души; Но ние го преживяваме по такъв начин, че сме благодарни, че можем да го преживеем, защото само тогава можем да поемем силата, която ни дава възможност, за премахването на тези пречки.

ЛЪЖАТА КАТО БОЛЕЗНЕНАТА ИСТИНА

Искам да цитирам още един случай за връзката между физическия и духовния живот. Нека сега да вземем един много конкретен, индивидуален случай. Да приемем, че сме излъгали някого на физическия план. Говоря за един отделен случаи. Ако сме излъгали някого, това ще се случи в определен момент. Това, което сега ще опиша като съответстващо в духовния свят, пада отново в определен момент от време между смъртта и новото раждане. Така че, ако приемем, че сме излъгали някого в определен момент на физическия план, тогава по време на престоя ни в духовния свят, независимо дали влизаме в него чрез посвещение или чрез смърт, идва момент във времето, когато ние с нашите души в духовния свят сме напълно, изцяло изпълнени с истината, която е трябвало да кажем. Но тази истина, която ни измъчва, тази истина стои пред нас, измъчвайки ни в същата степен, както когато сме се отклонили от нея посредством лъжата. Така че човек трябва само да излъже на физическия план, за да доведе до момент във времето в духовния свят, в който сме измъчени от съответната истина, която е в противоречие с лъжата, защото тази истина живее в нас, изгаря ни, и ние можем да я издържим, да я понесем.

Животът ни там се състои предимно от това, да разбираме: Че това е истината. С тази разлика за нас, че тази истина не ни доставя нито удоволствие, нито радост, нито удовлетворение, а ни измъчва. Да бъдеш измъчван от хубавите неща, от които, за които човек знае, че би трябвало да го издигнат, е една от особеностите на преживяванията в духовния свят.

В ОТВЪДНИЯ ЖИВОТ ВОЛЯТА ЗА КОМПЕНСИРАНЕ НА ЛЪЖИТЕ ПОКЪЛВА

Нека приемем отново, че сме излъгали някого. Сега е моментът, когато в духовния свят се предлага възможността да бъдем измъчени от истината, противоположна на нашата лъжа.

Измъчвани сме от това, че връзката към този човек който сме излъгали, в сега описаното време така го променя, че колкото често виждаме този човек — а ще го виждаме достатъчно често с духовното око — така че той ще стане причината в нас да възникне истината, противоположна на извършената лъжа, която ни измъчва. В резултат на това от нашите дълбини се появява тенденцията: Трябва да срещнете този човек отново на земята и трябва да направите нещо, което да компенсира несправедливостта, която сте извършили чрез извършената лъжа. Тъй като тук, в духовния свят, това, което е създадено от вашата лъжа, не може да бъде компенсирано. Там, в космоса, можете само да получите пълна яснота относно ефекта на лъжата. Това, което е създадено на земята в този вид, от своя страна трябва да бъде компенсирано на земята. Човек знае, че има нужда от сили в себе си, за да компенсира, и това може да стане само ако отново получи земно тяло. Това създава тенденцията в нашата душа: Вие трябва да се свържете със земно тяло, което предлага възможност за извършване на такова действие, при което несъвършенствата, които сте причинили на земята, се компенсират. В противен случай, когато преминете през следващата смърт, този човек ще ви се появи на свой ред и ще предизвика агонията на истината. Виждате цялата духовна техника, как в духовния свят в нас се създава стремежът да създадем кармична компенсация за това или онова.

ДАЛИ ИСТИНАТА Е КАЗАНА САМО ОТ КОНВЕНЦИЯ ИЛИ ОТ ЛЮБОВ, ИМА ДАЛЕЧНО-ПРОСТИРАЩИ СЕ ПОСЛЕДИЦИ

Е, има хора — които не успяват да обичат. Но тъй като те не могат да кажат на другия истината от любов — човек казва на друг човек, ако има любов към него, истината, а не лъжата — но тъй като не могат да обичат, те казват истината от чувство за задължение; тъй като не съумяват да обичат, от чувство на дълг избягват да нападнат другия човек веднага или да му ударят плесница в лицето, да се блъскат с него и други подобни, ако другият човек прави нещо, което на тях не им харесва. Има значи разлика между действието от твърда концепция за дълг, която е абсолютно необходима в социалния живот и е необходима за много неща, и между действията от любов.

Делата, които се извършват от твърда концепция за дълг или по конвенция, „защото така е подходящо“, не предизвикват радост в следващия земен живот. А точно както го описах, чрез това размишление, преминаващо през души, в следващия земен живот те предизвикват нещо, което човек би могъл да нарече: човек чувства, че е за хората малко или много еднакво безразличен. И това, което някои хора носят през живота, че са безразлични за хората и поради това човек страда с право, когато другите хора са безразлични към него, защото хората са един за друг и хората зависят от това, другите хора не са безразлични — това, което човек страда, е резултат от липсата на любов в предишен земен живот, където се е държал като достоен човек, защото упоритият дълг е надвиснал над него като меча на Дамокъл [Damosles], не искам да кажа като стоманен обект, това би било обезпокоително за повечето послушни хора на задължението, а именно като дървен.

Сега обаче да разгледаме втория, друг земен живот на прераждане. Това, което идва като радост от любовта, ще живее в третия земен живот на прераждане, както видяхме, отворено, свободно сърце, което доближава света до нас, което ни дава всичко красиво, истинско, добро в свобода, и проникателен смисъл. Това, което ни се

стича като безразличие от страна на другите хора и това, което преживяваме като резултат в един земен живот, това ни прави за третия, т.е. за следващия земен живот, човек, който не знае какво да прави със себе си. Когато идва на училище, той не знае какво да прави с това, което учителите правят с него. Като порасне малко, не знае дали да стане шлосер [ключар] или съветник. Той не знае какво да прави със себе си в живота. Той всъщност отива там без посока, безпосочно в живота. В отношението на погледа му към външния свят той не е точно затъпял. Например може да разбира музика, но не му е приятно. В крайна сметка за него няма значение дали е повече или по-малко добра или повече или по-малко лоша музика. Той също усеща красотата на някоя живопис или друго произведение, но винаги го [сърби и] драска в душата: За какво всъщност е всичко това? и така нататък.

Това са неща, които от своя страна възникват в третия земен живот на прераждане в кармичен контекст.

ДУХОВНО ОБУЧЕНИЕ И ЛЪЖА

ЯСНОВИДЕЦЪТ ВИЖДА КАКВО НАИСТИНА СЕ СЛУЧВА, КОГАТО ЛЪЖАТ

Изкачването към ясновидството не е никаква магия, а интимен процес чрез въображението. Но едно нещо трябва да стане ясно тук — защото от момента, в който видите всичко да изтича от вас, където дори започвате да превеждате вътрешния си живот в светлина: Хората също трябва да могат да издържат това, което виждат, и това включва силата на характера, за който много малко хора знаят. Например, ако лъжете, без да сте ясновидец, това е лошо, но ако лъжете като ясновидец и видите, че лъжата става видима и какво означава тя на астралния план, тогава разбирате защо това означава, че лъжата е убийство там. И е така. Да предположим, че сте видели събитие, изградили сте представа за него и кажете нещо за него, което не е вярно, тоест нещо, което е излъгано. Когато правите това тук, от предметите излиза правилната, а от вас грешната еманация [поток от излъчване]. И всеки път, когато постъпвате така, вие привързвате едно отвратително същество към вашата карма, от което не можете да се отървете, докато не компенсирате това, което сте излъгали.

МЕДИТАЦИЯ И ЛЪЖИ

По време на медитация човек трябва да се стреми така — и след години усилия то се постига — че вътрешността на човека да се чувства осветена. Самият той става светлина, светилник, който осветява предметите в духовния свят, които се приближават до него. Появите, които имаме в такива моменти на най-дълбоко душевно спокойствие, не са като тези на физическия живот, така че да ги гледаме отвън, както когато виждаме слънцето да изгрява на хоризонта сутрин, а — за да запазим примера със слънцето — тогава ще се почувстваме в слънцето, което изгрява на хоризонта на нашето ясновидско съзнание. Чувстваме се разпределени в пространството.

Обаче илюзиите възникват пред нас, когато внасяме в медитацията лични чувства на симпатия и антипатия — особено антипатия — неправилно предпочитание към отделни хора и т.н. Който лъже и е неискрен в ежедневието, с него и с неговото етерно тяло в пространството пътува лъжата. Лъжливото се отразява обратно от структури, които ученикът гледа, както огледало отразява нашето лице, както ехото нашия глас.

Причинени от излъганото, тогава се реят навън от етерното тяло лицемерни форми, и красиви фигури на ангели. Чрез родствената ни връзка с формите на собствената ни лъжливост, формите на лицемерие стават все по-прикачени към нас, докато накрая загубим способността си да различаваме истина от лъжа.

Сега, някои смятат, че трябва да има средства за защита срещу тези измами. Но колкото и вярно да говоря тук и да представям езотеризма, зад който стоят майсторите на мъдростта и хармонията на усещанията, толкова е вярно, че няма начин внезапно да се прогонят тези илюзии, и така да се предотврати появата им. Само чрез съвсем внимателна, съвсем постоянна работа над себе си, чрез преодоляване на лъжливостта и неискреността в себе си, чрез себе си, можем постепенно да работим към факта, тези измами вече да не се проявяват, лъжата повече да не се отразява, защото вече е била напълно премахната.

ПЪТЯТ КЪМ ПОЗНАНИЕТО НА ЙЕРАРХИИТЕ ОСВОБОЖДАВА ОТ ЗАКОПЧАЛКИТЕ НА ЛЪЖАТА

Който се огледа в света днес, трябва да е наясно, че за излизането от ахриманичната хватка, трябва да се търси сериозно пътя обратно към йерархиите. Но това също означава, че трябва да се навлезе във фините подробности на нещата. Отново и отново се появяват неща, които, ако дойде някой злобен противник и хвърли това или онова в света, дори собствените ни последователи ще дойдат и ще кажат: Все още трябва да проверим дали този или онзи човек не го е извършил поради тази или онази слабост. — В антропософското общество, за съжаление, винаги има копнеж да се обвинява много повече онова, което извън него говори от истината, отколкото това, което иска да изрита цялата истина в изпразнеността от дълбините на душата си, за да обвинява опонентите. Докато в антропософско общество е все още обичайна практика да се прилага съжаление към лъжата, толкова дълго ние няма да постигнем никакъв напредък.

От време на време трябва да се казва отново и отново, че трябва да признаем лъжата като лъжа; защото лъжата е това, в което Ахриман се вмъква, и лъжата е тази, която най-много, когато е подлъгала, се позовава на добросъвестността, възползвайки се от най-добро знание и съвест. Дадох ви достатъчно примери, когато се позовават на тази добросъвестност, с най-добро знание и съвест: Но проверете фактите и вижте това ахриманично влияние на така-наречената добросъвестност, което простира играта си в нашата юриспруденция [правна наука], непрестанно. Така, че човек да може да каже, че човечеството е заграбено от Ахриман до дори съдебната практика. Това са неща, които се нуждаят от сериозно обмисляне. Ако антропософското общество трябва да бъде това, което иска да бъде, тогава то трябва да бъде пронизано от сияещо чувство за истина. Защото днес това е идентично с нажежено чувство за прогрес на човечеството. Всичко останало е просто изпълнено с волята, която води към силите на упадъка и продължава да тласка към тях.

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ЛЪЖАТА

В ЖИВОТА МЕЖДУ РАЖДАНЕТО И СМЪРТТА ИМА НАЧИН ДА СЕ КОРИГИРАТ ПОСЛЕДИЦИТЕ ОТ ЛЪЖАТА

Но сега едно нещо ни е достъпно по време на живота между раждането и смъртта, така да се каже. Можем да направим онова, с което сме допринесли, за да направим своя аз [личното его, а не Аз-ът] по-малко ценно. Винаги можем да подобрим това, ако успеем да преодолеем лъжите си. Можем да признаем на човека, на когото сме казали: Ти си лош човек: сгреших, това, което казах, е грешно и т.н. Тогава възстановяваме стойността на егото си, тогава компенсираме щетите, които причиняваме на егото си, тогава сме повлияли, то отново да бъде балансирано.

Така имаме под ръка, за много от нещата, които докосват нашия аз, още по времето на нашия живот, едно изравнение [компенсация] за постигане, с което можем да подобрим аз-а, спрямо несъвършенствата му. Ако например, част от нашата работа е да знаем нещо и сме го забравили, така е нашият аз с по-малко стойност; но ако се потрудим, можем да го върнем в ума. Егото е имало по-малка стойност преди; когато го връщаме в паметта, тогава компенсираме щетите. Значи: можем да направим аз-а по-малко стойностен; но също така можем да го направим и по-стойностен. Виждате ли, тази способност, така да се каже, да пре-разгледаме част от живота, част от човечеството, да поправяме грешките му, да я извеждаме напред, тази способност, я имаме във връзка с аз-а.

СРЕЩИ С ЛЪЖЛИВОСТТА ОТ ПО-РАННИ ИНКАРНАЦИИ

Сега обаче, ако сме се занимавали малко с това, което духовната наука ни показва, трябва да кажем, че наистина не е случайно, когато ние сме събрани в ново въплъщение с този или онзи човек. Въведени сме в семейството, в средата, с която имаме нещо общо...

Например, ако бяхме лъжливи хора в една инкарнация и се прераждаме, тогава ще бъдем събрани с онези, които може би напълно сме излъгали. Доста често може да се намери, ако човек наистина е окултен изследовател, че човешко дете се ражда в среда, към която не може да развие правилно отношение, от която не е разбрано и която не го разбира. Понякога се случва да действаме по особен начин върху заобикалящата ни среда. Не знам дали вече сте забелязали, че в това всъщност се включват много по-широки кръгове от просто хората. Има определени хора: ако искат да отглеждат цветя, тези цветя ще процъфтяват, те имат щастлива ръка за това. Защото именно те отглеждат цветята, те процъфтяват. Други хора могат да правят каквото си искат: цветята изсъхват. То съществува. Има много по-мистериозни взаимоотношения между отделните същества на съществуване, отколкото обикновено се мисли. Тези мистериозни взаимоотношения, разбира се, са предимно от човек до човек. И когато чрез кармата сме събрани с човешко дете, което смело ни е излъгало в по-ранното въплъщение, е така, че ни е трудно да се свържем с това дете, така да се каже. Трябва да обърнем внимание на това. Не ни е позволено да го съдим само по темперамента си, трябва да го съдим кармично. Трябва да кажем: Това идва от факта, че това човешко дете може би често ни е лъгало. Сега отново можем да помогнем на това човешко дете, да го подкрепим и укрепим.

ВЪЗНАГРАДЕТЕ ЛЪЖАТА С ИСТИНА

Кой е най-добрият начин да простите нещо, което може да бъде изразено чрез това, когато някой ви каже лъжа? Най-добрият начин да простиш, е да го научиш на истина. С другото, да поправя лъжата, човек пак прави нещо добро, но не довежда хората по-нататък. Човек бива отведен по-далеч, ако се опита да го научи на полезна истина. Трябва да следвате един вид политика в отношенията си с хората, която води хората напред. Ако сме принудени да гледаме на въпроса кармично, е от особено предимство, да сме събрани с хора, с които сме кармично свързани, за които знаем, че не намират съотношение към нас, защото се срамуват спрямо нас, да се постарам да бъдем доста честни с тях. Тогава ще видим как тези хора процъфтяват отново под нашата откровеност [чистосърдечност] и как тази чистосърдечност е от голяма полза за тях. Така че виждаме как можем да придобием принципи на живота, когато обмисляме на действието на кармата по практичен начин.

РЕАЛИСТИЧНОТО МИСЛЕНЕ ПРОМЕНЯ РАЗВИТИЕТО НА СВЕТА

Мисленето според реалността, а не просто логичното мислене, това е нещо, което трябва да се случва все повече и повече. Въпреки че при това реалистично мислене, цялото ни световно развитие се променя. Защото какво е Венера от Милос [Венера Милоска], Сикстинската Мадона или нещо друго от гледна точка на реалистичното мислене? Схванато от земна гледна точка, лъжа, а не истина. Ако ги приемете такива, каквито са, вие не стоите в истината. Човек трябва да бъде във възторг. Само онзи, който наблюдава едно истинско произведение на изкуството правилно, е възхитен от земната сфера, е отнесен, който наистина стои пред Венера Милоска по такъв начин, че е духовно конституиран, по различен начин отколкото е конституиран във връзка към земните неща; защото чрез това, което всъщност не е тук, той е тласкан в тази зона, където тя наистина е, към областта на елементарния свят, където е тя, каквото наистина е във Венера от Милос. Именно поради това че се сблъсквате с Венера Милоска, тя има силата да ви откъсне от обикновения чувствен мироглед.

... Какво би станало, ако нямаше изкуство в света? — Всички сили, които иначе влизат в изкуството и насладата от изкуството, биха били използвани, за да се живее в съответствие с нереалността. Ако изтриете изкуството от развитието на човечеството, ще имате толкова лъжи в развитието на човечеството, колкото иначе има в развитието на изкуството! В изкуството вече имате онази особена опасна връзка, която се намира там, където е налице прагът към духовния свят. Слушайте навсякъде, където нещата имат две страни! Ако някой има реално-съответстващо сетиво [усет], тогава той достига чрез живота в естетическа концепция до по-висша истина. Ако някой няма реално-съответстващо сетиво [усет], той може именно чрез естетическата концепция за света да изпадне в измама.

УПЪТВАНЕ СПОРЕД ИНСТРУКЦИИТЕ ОТ ПЪТЯ НА ОБУЧЕНИЕТО НА БУДДХА ЗА ИЗБЯГВАНЕ НА ЛЪЖАТА

Човекът достига до такова познание относно света, когато придобие правилно мнение за нещата. Мнение, което няма нищо общо със симпатия, или антипатия, или с тях, което той е приел за тях. А по-скоро като се опитва — чисто според това, което му се предлага отвън — да придобие правилното мнение за всяко нещо, доколкото може. Това е Първото, „*правилното мнение [отношение]*“ по даден въпрос.

Като Второ, също така е необходимо... да се стремим да съдим да преценяваме също чрез нашето правилно мнение [отношение]. Не чрез всякакви други и различни влияния, а по-скоро само чрез това, което е нашето правилно отношение за дадено нещо...

Третото е, да се стремим, когато общуваме със света, да изразим правилно това, което искаме да съобщим, което конкретно имаме предвид и конкретно сме преценили, да не влагаме в думите си нищо друго извън нашето мнение, и то не само в нашите думи, ами във всички свои начини на изразяване на човешкото същество. Това е „*правилното слово*“ в смисъла предаден от Буддха.

Като Четвърто е необходимо, не да се стремим да извършваме делата си според нашите симпатии и антипатии, не според това, което тъмно се корени в нас като самскаръ^[1], а по-скоро да позволим онова, което вярваме, че е нашето правилно поведение, което е обхванало нашата правилна преценка и правилно слово. И така, това е правилното постъпване, „*правилният начин на действие*“.

---

[1] самскаръ सँसकार — санскрит: силни лични и индивидуални ментални формации, впечатления, навици, дълбоки структури в съзнанието на човека и т.н., които се предават в следващи прераждания. Една от основите в карма теорията. ↑

УПЪТВАНИЯ ОТ УЧЕБНИЯ ПЪТ НА АНТРОПОСОФИЯТА ЗА ИЗБЯГВАНЕ НА ЛЪЖАТА

В духовната наука се говори за четири качества, които по така наречения път на изпитанието човекът трябва да придобие, за да може да се въздигне в по-високо осъзнаване [познание].

Първото от които е способността в мисълта да се разграничи [изреже] истината от външността, истината от простото мнението.

Второто качество е правилната преценка на истинското и реалното по отношение на външния вид [по отношение на външната проява].

Третата способност се състои в... упражнение на шестте качества: контрол над мислите, контрол над действията, постоянство [упоритост], толерантност, вяра и спокойствие [равнодушие, невъзмутимост]. *Четвъртата* е любовта към вътрешната свобода.

ХРИСТОВИЯТ ИМПУЛС ЛЕКУВА СКЛОННОСТТА КЪМ ЛЪЖА

Всичко, което е станало дефектно в човека, от своя страна се изцелява чрез Христовия-импулс. Но не изисквайте да бъдете просто излекувани за по-кратко време, отколкото сте били заразявани, камо ли, за много кратко време. Времето преди лемурийската епоха до Мистерията на Голгота е много дълго. И бавно и постепенно, от ефекта на въплъщение към въплъщение, са се появили егоизъм, грешка и лъжа, болест и усещане за смърт. Тъй като Христовия-импулс действа в човечеството, всички тези свойства се преобразуват отново във възходящо развитие на човека. Човешкото същество бива, така да се каже, отведено обратно в духовния свят със способностите, които е придобило по-долу. Това ще стане дори по-бързо, отколкото случилото се слизане надолу. Но не изисквайте, чрез една или две инкарнации, това, което може да се получи чрез Христовия-импулс, човекът да може да победи егоизма, да излекува своето етерно тяло по такъв начин, че да няма опасност от лъжа и грешка, нито пък дори да има лечебен ефект върху физическото си тяло. Това трябва да се прави бавно и постепенно. Но се случва. Точно както човекът е бил снижен до всички качества, описани от луциферичното влияние, той също ще бъде възпитан отново чрез Христовия-импулс: Егоизмът ще се трансформира в безкористност, лъжата ще стане истина, опасността от грешка ще се превърне в точността и истинността на присъдата.

ЛИТЕРАТУРА

Посочени и цитирани томове на Рудолф Щайнер, Пълно Издание (ПА), [немски (GA) Gesamt-Ausgabe], Издателство Рудолф Щайнер, Базел (в скоби: текущото издание):

Как се постигат познания за висшите светове? (1918)

Wie erlangt man Erkenntnisse über die höheren Welten? (1918)
<https://archive.org/details/SteinerRudolfWieErlangtManErkenntnisseDerHoeherenWelten1918105S>.

Космогония [гръцки κοσμογονία „създаване на света/космоса“] (2001)

Kosmogonie [griechisch κοσμογονία „die Weltzeugung“] [GA 94] (2001) <https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-094/page/n1/mode/2up>

Природни и духовни същества — тяхното въздействие в нашия видим свят (1996)

Natur- und Geistwesen — ihr Wirken in unserer sichtbaren Welt [GA 98] (1996) <https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-098>

Духовно-научни човешки изследвания (1988)

Geisteswissenschaftliche Menschenkunde [GA 107] (1988)
<https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-107>

Евангелието на Йоан във връзка с трите други евангелия, особено с евангелието от Лука (2007)

Das Johannes-Evangelium im Verhältnis zu den drei anderen Evangelien, besonders zu dem Lukas-Evangelium [GA 112] (2007)
<https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-112>

Евангелието на Лука (2001)

Das Lukas-Evangelium [GA 114] (2001)
<https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-114>

Христовият импулс и развитието на Аз-съзнанието (2006)
Der Christus-Impuls und die Entwicklung des Ich-Bewusstseins
(2006) <https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-116>

Макрокосмос и микрокосмос (1988)
Makrokosmos und Mikrokosmos (1988)
<https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-119>

Мисията на отделните народи-души във връзка с германско-скандинавската митология (1982)
Die Mission einzelner Volksseelen im Zusammenhang mit der germanisch-nordischen Mythologie (1982)
<https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-121>

Пътища и цели на духовния човек (1992)
Wege und Ziele des geistigen Menschen [GA 116] (1992)
<https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-125>

Мисията на новото духовно откровение (1989)
Die Mission der neuen Geistesoffenbarung [GA 127] (1989)
<https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-127>

От Исус до Христос (1988)
Von Jesus zu Christus [GA 131] (1988)
<https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-131>

Духовните същества в небесните тела и природните царства (2009)
Die geistigen Wesenheiten in den Himmelskörpern und Naturreichen [GA 136] (2009) <https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-136>

Окултни изследвания за живота между смъртта и ново раждане (2003)

Okkulte Untersuchungen über das Leben zwischen Tod und neuer Geburt [GA 140] (2003) <https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-140>

Опити на свръхестественото. Трите пътя на душата към Христос (1994)

Erfahrungen des Übersinnlichen. Die drei Wege der Seele zu Christus [GA 143] (1994) <https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-143>

Вътрешно същество на човека и живота между смъртта и ново рождението (1997)

Inneres Wesen des Menschen und Leben zwischen Tod und neuer Geburt [GA 153] (1997) <https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-153>

Окултно четене и окултно слушане (2003)

Okkultes Lesen und okkultes Hören [GA 156] (2003) <https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-156>

Същество и азост (1998)

Weltwesen und Ichheit [GA 169] (1998) <https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-169>

Гатанката на хората. Духовните задни планове на човешка история (1992)

Das Rätsel des Menschen. Die geistigen Hintergründe der menschlichen Geschichte [GA 170] (1992) <https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-170>

Духовни и социални промени в човешкото развитие (1992)

Geistige und soziale Wandlungen in der Menschheitsentwicklung [GA 196] (1992) <https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-196>

Съответствие между микрокосмос и макрокосмос (1987)

Entsprechung zwischen Mikrokosmos und Makrokosmos [GA 201] (1987) <https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-201>

Човешко-зараждане [развие, оформяне], Световна-Душа, Световен-Дух. Част Първа: Човекът като плътско-духовно същество

във връзка към света (1987)

Menschenwerden, Weltseele, und Weltgeist. Erster Teil: Der Mensch als leiblich-seelische Wesenheit in seinem Verhältnis zur Welt [GA 205] (1987) <https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-205>

Антропософия като Космософия — Част втора (1992)

Anthroposophie als Kosmosophie — zweiter Teil [GA 208] (1992) <https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-208>

Езотерични наблюдения на кармичните взаимоотношения. Първи Том (1994)

Esoterische Betrachtungen karmischer Zusammenhänge. Erster Band [GA 235] (1994) <https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-235>

Езотерични наблюдения на кармичните взаимоотношения. Втори Том (1988)

Esoterische Betrachtungen karmischer Zusammenhänge. Zweiter Band [GA 236] (1988) <https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-236>

От съдържанията на езотеричните часове. Скициране на паметта от участници. Том II: 1910–1912 (1996)

Aus den Inhalten der esoterischen Stunden. Gedächtnis-Aufzeichnungen von Teilnehmer. Band II: 1910–1912 [GA 266-2] (1996) https://archive.org/details/rudolf-steiner-ga-266_2

ЛИТЕРАТУРНИ РЕФЕРЕНЦИИ ОТ ТЕКСТА:

КАК ЛЪЖАТА ДОШЛА ПРИ ЧОВЕКА

По времето на лунната криза: Реч Касел, 28 юни 1909, GA 112, стр. 92

В рамките на човешкото развитие имаше: Реч Берлин, 1 януари 1909, GA 107, стр. 181

... се приближи един напълно различен противник: Ebd. стр. 182, [GA 107, стр. 168]

Неговото астрално, етерно и физическо тяло: Реч Берлин, 2 февруари 1910, GA 116, стр. 65

Как действа луциферичното влияние: Реч Кристиания, 15 юни 1910, GA 121, стр. 157

Болестта и смъртта никога не биха се доближили до хората: Ebd. стр. 158 [GA 121, стр. 158]

От духовно-научни наблюдения знаем: Реч Висбаден, 7 януари 1911, GA 127, стр. 34

Ахриманичният дух, е дух на лъжата: Реч Дорнах, 13 ноември 1921, GA 208, стр. 210

Човекът... всъщност следва силите на земята: Реч Дорнах, 10 януари 1920, GA 196, стр. 32

Ако ние хората бяхме оставени само: Ebd., стр. 133 [GA 196, стр. 33]

Под илюзията: Ebd. стр. 34

Така че това, което действа в човека: Ebd., стр. 35

РАЗЛИЧНИ ФОРМИ НА ЛЪЖАТА

От особено значение са: Реч Мюнхен, 14 юни 1908, GA 98, стр. 239

От една страна може да се каже: Реч Дорнах, 9 май 1920, GA 201, стр. 202

Премълчаването от любов: Реч Цюрих, 17 декември 1912, GA 143, стр. 214

Ще трябва да преглеждате все повече и повече: Реч Берлин, 13 юни 1916, GA 169, стр. 50

ЗА СЪЩНОСТТА НА ЛЪЖАТА

В днешната ни среща на клона, искаме: Реч Бремен, 26 ноември 1910, GA 125, стр. 192

Когато се запитаме: Ebd., стр. 192–194

Често се появяват нещо: Ebd., стр. 194

Лъжливостта е свойство: Реч Висбаден, 7 януари 1911, GA 127, стр. 35

Тогава човек постепенно се издига: Реч Дорнах, 5 октомври 1914, GA 156, стр. 62–64

ЕФЕКТЪТ НА ЛЪЖАТА В ТОЗИ ЖИВОТ

И по емоционален начин: Реч Мюнхен, 11 декември 1910, GA 125, стр. 208

И така финното разграничение: Реч Дорнах, 27 август 1916, GA 170, стр. 211

За в близко бъдеще: Ebd., стр. 212

Колко много хора има: Реч Карлруе, 13 октомври 1911, GA 131, стр. 197

Сега в земния живот имаме: Реч Хановер, 18 ноември 1912, GA 140, стр. 43

Човек или отнема: Реч Мюнхен, 27 февруари 1912, GA 143, стр. 106

В случай на лъжливостта: Реч Мюнхен, 11 декември 1910, GA 125, стр. 209

Искаме да кажем значи: Реч Кристиания, 15 юни 1910, GA 121, стр. 158

Където човекът влиза във връзка: Ebd., стр. 159 136, стр. 97

Какви бяха причините: Ebd., стр. 98

ЕФЕКТЪТ НА ЛЪЖАТА ПО ВРЕМЕ НА СЪН

И тъй като това: Реч Мюнхен, 14 юни 1908, GA 98, стр. 239

И онези същества: Реч Дорнах, 27 юни 1924, GA 236, стр. 280
Нека погледнем към: Реч Кьолн, 9 юни 1908, GA 98, стр. 105

ЕФЕКТЪТ НА ЛЪЖАТА В ДУХОВНИЯ СВЯТ

Човекът има: Реч Хелсинки, 5 април 1912, GA 136, стр. 52

Възможността за лъжа: Ebd., стр. 53

Това, което ви описах сега: Реч Хелсинки, 8 април 1912, GA

Астралният свят не съдържа: Реч Лайпциг, 29 юни 1906, GA 94,
стр. 137

В окултизма се казва: Ebd., стр. 137

Колко лекомислено казват хората: Реч Щутгарт, 23 август 1906,
GA 95, стр. 23

ЕФЕКТЪТ НА ЛЪЖАТА В ОТВЪДНОТО

И така е с всичко: Реч Виена, 19 март 1910, GA 119, стр. 22

Искам да цитирам още един случай: Реч Виена, 12 април 1914,
GA 153, стр. 128

Нека приемем отново: Ebd., стр. 167

Е, има хора: Реч Дорнах, 24. февруари 1924, GA 235, стр. 71

ДУХОВНА ОБУЧЕНИЕ И ЛЪЖА

Изкачването към ясновидството не е никаква магия: Реч Виена, 5
ноември 1907, GA 98, стр. 25

По време на медитация: Езотеричен Час Мюнхен, 23 август
1911, GA 266b, стр.181

Който се огледа в света днес: Реч Дорнах, 17 юли 1921, GA 205,
стр. 241

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ЛЪЖАТА

Но сега едно нещо ни е достъпно: 18 ноември, GA 140, стр. 43

Сега обаче, ако сме се занимавали: Реч Мюнхен, 11 декември
1910, GA 125, стр.217-219

Мисленето според реалността: Реч Дорнах, 15 август 1916, GA 170, стр.158-160

Човекът достига до: Реч Базел, 17 септември 1909, GA 114, стр. 66

В духовната наука: GA 10, стр. 145

Всичко, което е станало дефектно в човека: реч Берлин, 2 февруари 1910, GA 116, стр. 66

Издание:

Автор: Рудолф Щайнер

Заглавие: Ключова дума лъжа

Преводач: Александър Димов

Година на превод: 2023

Език, от който е преведено: немски

Издание: първо

Издател: Читанка

Година на издаване: 2023

Тип: сборник

Националност: австрийска

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/19212>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.